

Dk. Dave Mathewson, Fasihi ya Agano Jipya, Hotuba ya 3, Maadili ya Kidini na Kijamii

© 2024 Dave Mathewson na Ted Hildebrandt

Hii ni Historia na Fasihi ya Agano Jipya na Dk. David Mathewson, hotuba ya 3 juu ya Maadili ya Kidini na Kijamii. Dk. David Mathewson.

Sawa, wacha tuendeleo na tuanze.

Wacha tufungue kwa maombi na kisha ninachotaka kufanya leo ni aina tu ya kumaliza majadiliano yetu ya hali ya kisiasa inayoongoza wakati wa Agano Jipya, inayoongoza na pamoja na wakati wa Agano Jipya. Na kisha nataka kuhama kutoka kwa aina ya mazingira ya kisiasa ili kuzungumza kidogo juu ya mazingira ya kidini. Ni itikadi gani za kidini zinazoshindana ambazo Ukristo ulishindana nazo ulipoanza kuota mizizi katika ulimwengu wa karne ya kwanza? Na kwa hivyo, tutaangalia chaguzi kadhaa za kidini, ingawa hivi karibuni utaona kuwa ni bandia kutofautisha siasa na dini katika karne ya kwanza.

Ili kutofautisha nguvu za kisiasa na nguvu za kidini, wawili hao walikuwa wameunganishwa kwa karibu sana. Lakini hebu tufungue kwa maombi na kisha tutaendelea kuangalia mazingira ya na usuli, aina ya asili na mandhari ya mbele ya uandishi wa Agano Jipya. Baba, ninaomba sasa utusaidie kuelekeza mawazo yetu kwenye maswala yanayohusiana na historia, usuli, na kile kilichokuwa kikiendelea katika karne ya kwanza wakati na kuelekea kuandikwa kwa Agano Jipya.

Tunafanya hivi sio tu kutimiza zoezi la kitaaluma, lakini kwa matumaini kwamba tutakuwa na vifaa bora na kuwa na msingi unaohitajika wa kusoma na kuelewa ufunuo wako kwetu kwa njia ya kina zaidi. Kwamba tutakuwa na uthamini mkubwa na uelewa wa hali ambayo ulijifunua hapo awali ili tuweze kuwa na uthamini mkubwa na uelewa wa jinsi neno hilo linaendelea kuzungumza nasi kama watu wako leo. Kwa hivyo, tunakabidhi darasa hili kwako.

Tunaomba uwepo wako nasi na uwezesaji wako wa kufikiri wazi na kuelewa mambo haya. Kwa jina la Yesu, tunaomba. Amina.

Sawa kabisa. Katika kipindi cha darasa la mwisho, tulimalizia kwa kuzungumza kisiasa kidogo juu ya umuhimu, haswa utawala wa Kirumi. Ramani hii inakusudiwa kuonyesha mstari mwekundu ni takriban dalili ya kiwango cha utawala wa Kirumi, Milki ya Kirumi ya karne ya kwanza.

Ili hakuna kitu kilichoepuka nguvu zake, ushawishi wake. Tulizungumza kidogo juu ya mchakato wa Hellenization, ambayo unakumbuka kurudi kabla ya kuenea kwa Milki ya Kirumi. Hellenization ilikuwa mchakato ambao jina tunalotoa kwa mchakato wa

Alexander the Great kueneza ushawishi wa Ugiriki, fikra za Kigiriki, utamaduni wa Kigiriki, na lugha ya Kigiriki ulimwenguni kote.

Lakini baada ya jitihada za Alexander na baada ya kipindi kingine cha mapambano, basi nguvu kuu inayofuata iliyokaribia upeo wa macho ilikuwa Roma. Na kwa hivyo, Roma hivi karibuni ilienea na kujumuisha ufalme ambao hata ulizidi wa Alexander. Na kwa hivyo, Roma ilikuwa nguvu kuu ya siku hiyo.

Unaweza kuishi karibu mahali popote kuepuka ushawishi wake na athari zake. Kwa hivyo hata Yerusalemu, hata nchi ya Palestina, nchi ya watu wa Mungu, haikuweza kuepuka ushawishi na nguvu ya Milki ya Kirumi na utawala wa Kirumi. Kwa hivyo moja ya mambo ambayo Wayahudi na Wakristo walipambana nayo katika mazingira ya aina hii ni, kuishi katika muktadha wa utawala wa kigeni na ukandamizaji, inamaanisha nini kuwa watu wa Mungu? Tunawezaje kudumisha utambulisho wetu kama watu wa Mungu katikati ya utawala wa kipagani na wa Kirumi? Inamaanisha nini kuwa watu wa Mungu na tunaitikiaje hilo? Je, tunaitikiaje ahadi za Mungu ambazo zinaonekana kutotimizwa? Kwa mfano, kama tulivyosema kipindi cha darasa lililopita, moja ya maagano na ahadi muhimu katika Agano la Kale ilikuwa ahadi kwamba Mungu angerejesha utawala wake juu ya watu wake na juu ya uumbaji kupitia mfalme katika ukoo wa Daudi.

Na sasa, watu wa Mungu wanapotazama pande zote, badala ya mwana katika ukoo wa Daudi kukaa kwenye kiti cha enzi, tuna Kaisari, mtawala wa kipagani, anayetawala ulimwengu wote unaokaliwa. Hiyo inafanya nini kwa ahadi za Mungu? Hiyo inatufanyia nini sisi kama watu wa Mungu? Je, Mungu atatimiza ahadi zake au tunaitikiaje hilo? Na sehemu kubwa ya Agano Jipya, nina hakika, inajibu maswali ya aina hiyo juu ya maana ya kuishi maisha kama watu wa Mungu ambao bado hawajaona ahadi za Mungu zimetimizwa, lakini badala yake kwa maana fulani wanaona ahadi hizo zikipingana na kuona uovu, kwa kuona uovu ulimwenguni, kwa kuona mtawala wa kigeni ambaye madhumuni na mipango yake ni kinyume na makusudi na mipango ya Mungu. Inamaanisha nini kuishi kama watu wa Mungu kwa kuzingatia hilo? Sasa, pamoja na mazingira ya kisiasa, kama nilivyosema, nataka kuangalia kidogo mazingira ya kidini ya karne ya kwanza, lakini kama nilivyokwisha sema, ni bandia kutofautisha mazingira ya kidini na kisiasa ya siku hiyo.

Badala yake, dini na siasa ziliunganishwa kwa karibu sana. Utaona hilo hasa linapokuja suala la kuangalia kwa karibu zaidi wafalme wa Kirumi na jinsi walivyofanya biashara ya kuanzisha na kudumisha utawala wa Kirumi. Lakini ikiwa uliishi katika karne ya kwanza, hivi karibuni ungejifunza kwamba kulikuwa na chaguzi kadhaa za kidini-slash-falsafa ambazo zilikuwa wazi kwako kufuata.

Kwa hivyo, Ukristo haukuwa dini pekee iliyoibuka. Iliibuka katika ushindani na katika muktadha wa harakati zingine kadhaa za kidini na falsafa. Lakini tena, kumbuka,

kwamba si rahisi kutofautisha haya na yale yaliyokuwa yakiendelea kisiasa na kihistoria wakati huo.

Nimeorodhesha kadhaa kati yao, kadhaa ya msingi. Tena, ninachora viboko vipana sana vya brashi. Nimeorodhesha baadhi ya zile za msingi katika maelezo yako.

Ya kwanza imefungwa na mawazo ya Plato. Na tena, baadhi yenu wanaweza kuwa wasomi bora zaidi wa Plato na wanafunzi wa uandishi wake kuliko mimi. Lakini kwa muhtasari tu kile ambacho ni muhimu kwa madhumuni yetu ni moja wapo ya mambo ambayo fikra za Plato zilipitisha kwa watu wengi katika karne ya kwanza ilikuwa uwili kati ya roho na jambo.

Hiyo ni, ulimwengu wa mwili ulionekana kama onyesho tu, kivuli tu cha ukweli wa kweli wa kiroho, kimsingi. Kwa hivyo kilichokuwa muhimu ni ukweli wa kiroho, na kulikuwa na njia tofauti ambazo ukweli wa mwili ungekuwa chini ya hiyo, hata wakati mwingine kudharauliwa na kudharauliwa kwa mwanga wa ukweli wa kweli, ambao ulikuwa wa kiroho. Matokeo ya hiyo ni kwamba kwa watu wengi wanaofikiria kwa maneno hayo, wokovu basi ulimaanisha kutoroka kutoka kwa mwili wa mwili au kutoroka kutoka kwa ulimwengu wa mwili na kupata ukweli wa kweli, ambao katika aina ya kufikiria ya Plato, aina hii ya kufikiria mbili, ilikuwa ya kiroho.

Kwa hivyo, Plato alipitisha urithi huu wa uwili huu kati ya roho na jambo. Na tena, kilichokuwa muhimu sana kilikuwa cha kiroho, ulimwengu wa kiroho na ulimwengu wa mwili ulionekana kama tafakari tu, kivuli tu cha ukweli wa kweli. Nitabishana kwamba wakati mwingine kuna sehemu za Agano Jipya ambapo waandishi wanaonekana kuguswa na aina hiyo ya fikra.

Njia moja ambayo hiyo inaweza, iwe kwa uangalifu au la, inadaiwa mawazo yake kwa uwili wa Plato, ni njia moja ambayo inajitokeza katika baadhi ya mawazo yetu leo, ingawa hausikii sana, mara nyingi kama Wakristo tunazungumza juu ya wokovu wa roho au unasikia juu ya kuokoa roho ya mtu, roho ikimaanisha isiyofaa, sehemu ya kiroho ya mwanadamu, kana kwamba Mungu havutiwi na mwili wa mwili au sehemu ya mwili ya ubinadamu. Lakini tena, uwili wa Plato unasisitiza kiroho juu ya kimwili. Tutazungumza zaidi juu ya hilo.

Agano Jipya hujibu vipi wakati mwingine kwa aina hiyo ya fikra? Aina ya pili ya harakati za kidini, oh, kwa njia, nilikuwa naenda kuonyesha hii wakati, hii ni kraschlandning ya Nero, mmoja wa watawala wa Kirumi. Nilikuwa naenda kuonyesha hilo wakati wa majadiliano yetu ya utawala wa Kirumi. Lakini Nero alikuwa mmoja wa wale ambao, alijulikana kwa kuwa mkatili kwa Wakristo.

Kama hadithi inavyosema, yeye ndiye aliyewalaumu Wakristo kwa kuchomwa moto kwa Roma. Na kunaweza kuwa, pia kama mapokeo yanavyosema, mtume Paulo alikufa chini ya utawala wa Nero. Na kunaweza kuwa na hati kadhaa za Agano Jipya

ambazo ziliandikwa kuhutubia Wakristo wanaoishi chini ya utawala wa Neronic au mateso ya Neronic.

Lakini picha inayofuata ninayotaka kukuonyesha ni stoa. Neno la Kigiriki stoa ni neno linalorejelea nguzo hizi, kimsingi. Hiyo ni stoa.

Kwa hivyo, unapona picha hizo za usanifu wa Ugiriki, zina nguzo kubwa, nguzo zinazounga mkono ukumbi na vitu, hizo zilijulikana kama stoa. Na hiyo inanileta kwenye aina ya pili ya chaguo la kifalsafa la kidini katika karne ya kwanza, na hiyo ndiyo inayojulikana kama stoicism. Tena, stoicism imechukuliwa kutoka kwa neno la Kigiriki stoa, ambalo linamaanisha moja ya nguzo au nguzo hizi.

Na tunapoelezea ni nini, utaona ni kwanini. Kwa kweli, sisikii hii tena, lakini umewahi kumtaja mtu au kusikia mtu akitajwa kama stoic? Mtu yeyote? Sawa, wachache wenu mna. Mara ya mwisho nilipofundisha darasa hili, sikufikiri kuna mtu yeyote alikuwa amesikia juu ya hilo, kwa hivyo unaendelea vizuri.

Kwa hivyo, tunapomwita mtu stoic, kwa kawaida, tunamaanisha nini kwa hilo? Ikiwa unasema kwamba mtu ni stoic, au unamtaja mtu kama tabia yake kama stoic, tunamaanisha nini kwa hilo? Je, wao ni jasiri? Ndio, wao ni jasiri na hawajaguswa usoni, haswa katika hali mbaya. Kwa hivyo, katika karne ya kwanza, harakati inayojulikana kama stoicism kimsingi ilisema hivi, kila kitu kilichopo, kilichopo ulimwenguni ni jambo, na hakuna kitu kilichopo nje ya ulimwengu wa nyenzo. Walakini, vitu na ulimwengu wa mwili umeingizwa na aina ya utaratibu wa kimungu ambao unajulikana kama nembo, ambalo ndilo neno halisi ambalo Yohana anatumia katika Yohana sura ya 1 kumtaja Yesu Kristo.

Lakini neno hilo logos ni neno linalotumiwa kurejelea aina hii ya roho ya kimungu au roho ya ulimwengu ambayo ilipenya vitu vyote vya mwili, kulingana na stoicism. Na kwa hivyo hiyo ilimaanisha nini, ufunguo wa kuridhika, stoicism ilisisitiza kuridhika bila kujali hali gani na ufunguo wa kuridhika ulikuwa kutambua tu kuwa huwezi kudhibiti kila kitu na hakuna kitu unachoweza kufanya, na kukubali tu jinsi mambo yalivyo, na sio kujibu kwa hisia kali, na sio kujibu kwa njia kali. Kwa hivyo, unaweza kuanza kuona ni wapi tunapata, unaweza kuanza kuona ni kwanini inaitwa stoicism, nguzo ambayo imesimama tu hapo, haijaguswa.

Stoic katika karne ya kwanza wakati huo alikuwa yule ambaye alikubali tu jinsi mambo yalivyokuwa, akagundua kuwa hawawezi kudhibiti, kwamba yote yalikuwa na jambo, yaliingizwa na roho hii ya kimungu au ya ulimwengu, na walikubali tu mambo jinsi yalivyokuwa, waligundua kuwa hawawezi kudhibiti kila kitu, na ufunguo wa kuridhika ulikuwa kukubali tu kwamba, na sio kujibu kwa kupita kiasi kwa hisia. Kwa hivyo, ishi kwa amani na ulimwengu wa mwili, ishi tu kwa amani na kukubali hali yako, ndivyo stoicism ilifundisha. Ikiwa hukupenda hiyo, chaguo jingine la kidini, au

chaguo jingine la kifalsafa la kidini la kufyeka ni kile kilichojulikana kama wasiwasi, ambayo ni dini ya tatu iliyoorodheshwa katika maelezo yako.

Ujinga ni kwa ujumla sana, aina ya kimsingi sana, labda rahisi sana, wasiwasi unamtaka mtu huyo, ungekuita uishi maisha rahisi na yasiyo ya kawaida. Kwa hivyo wasiwasi ulikuwa wito wa kukuza maisha yasiyo ya kawaida. Ilikasirisha au kupindua hali ilivyo, jinsi mambo yalivyo, jinsi mambo yalivyokuwa.

Ujinga ulikuwa mkosoaji sana wa hali ilivyo, haswa utajiri. Kimsingi ilifundisha kwamba unapaswa kukataa utajiri, ulipaswa kukataa faraja ya mwili na kuishi maisha rahisi sana. Kwa kweli kuna wengine ambao wanafikiri kwamba Yesu alikuwa na mielekeo ya kijinga.

Kwa kijinga ninamaanisha kuwa mjinga, na hiyo ni kukosoa jamii, kufuata maisha yasiyo ya kawaida, rahisi, kudharau utajiri, na starehe za ulimwengu. Kwa hivyo hiyo ilikuwa kimsingi ujinga. Tena, kukosoa sana utamaduni maarufu.

Wakati mwingine inaweza kukimbia kutoka kwa upole zaidi hadi maneno makali zaidi ya wasiwasi. Lakini hiyo ndio aina ya wasiwasi ulikuwa. Fuata maisha rahisi, maisha yasiyo ya kawaida.

Kataa faraja, kataa utajiri. Kukosoa utamaduni maarufu. Chaguo jingine la kifalsafa la kidini la kufyeka ni kile kinachojulikana kama uchawi.

Na kwa uchawi, simaanishi kuona mtu katikati kwenye sanduku au kusababisha kiti kuelea au kufanya hila za kadi au kitu kama hicho. Kwa uchawi, kimsingi ninamaanisha hii. Katika karne ya kwanza, uchawi, ingawa katika mazingira mengi katika ulimwengu wa Kirumi ulikuwa kinyume cha sheria, ulionekana kuenea sana.

Na kile ninachotaka kuzingatia katika suala la uchawi ni hii. Uchawi katika karne ya kwanza ulikuwa njia ya wakati mwingine kudanganya au kuita na kujipatia nguvu za miungu kwa kutumia fomula sahihi. Au inaweza kuchukua fomu, kwa mfano, ya kuwazuia viumbe wa pepo, kufanya mazoezi au kuwatoa viumbe vya pepo kwa kutumia fomula sahihi, tahajia sahihi na incantations, na vitu kama hivyo.

Kwa hivyo uchawi ulikuwa maarufu sana katika karne ya kwanza katika ulimwengu wa Greco-Roman. Na nimekupa, hii kama mfano wa, hii ni kifupi tu cha kile kinachojulikana kama maandishi ya kichawi. Kwa kweli tumegundua maandishi kadhaa ya mapema ambayo yanajulikana kama maandishi ya kichawi au mafunjo ya kichawi.

Papyri ilikuwa karatasi tu, kukupa usuli kidogo, baadhi yenu wanaweza kuwa wamezungumza juu ya hili katika Agano la Kale, sina hakika, lakini papyri kimsingi ilikuwa kipande cha nyenzo za kuandika, na ilitoka kwa mmea, mwanzi ambao ulikua

katika maeneo yenye kinamasi, na kimsingi ungefungua vitu hivi na kuviunganisha pamoja ili kutoa karatasi ya kuandika. Na maandishi yetu mengi ya Agano Jipya, pamoja na maandishi mengine ya mapema, pamoja na maandishi haya ya kichawi, hutokea kwenye karatasi hizi za mafunjo ambazo zimegunduliwa na kuhifadhiwa, ni wazi, kwa karne nyingi. Lakini huu ni mfano, ni wazi tafsiri ya Kiingereza kutoka kwa moja ya maandishi haya ya kichawi.

Na ninachotaka utambue ni maneno haya hapa ambayo yanaonekana kuwa ya kufurahisha kwako, haya ni maneno ya Kigiriki ambayo yanakusudiwa kuwa yasiyoelezeka au yasiyoweza kutamkwa, lakini yanakusudiwa kuwa majina ya miungu tofauti. Na kama unavyoona, kwa kurudia jina tena na tena, kwa kurudia kwa mpangilio sahihi, na tena, sina hakika jinsi wangetamka, kwa sababu zinapaswa kutamkwa. Lakini unaweza kuona, Mungu wa miungu, mfadhili, neno la Kigiriki, jina la Kigiriki, jina la Kigiriki, wewe unayeelekeza mchana na usiku, ikifuatiwa na majina mengine mawili ya Kigiriki kuelezea jina la mungu huyu.

Tena, wazo lilikuwa, kwamba kwa kutamka fomula sahihi, mtu angeweza kumwita mungu na kuamsha mungu, au angalau, labda, kujipatia nguvu za mungu kwa madhumuni fulani. Au tena, kuna maandishi mengine sawa na haya ambapo kuna uchochezi au uchawi wa kufuata ili kuwafukuza pepo au kufukuza pepo, nk. Mifano michache ya ambapo hii inaweza kuwa muhimu katika Agano Jipya, inawezekana kabisa, kwa maoni yangu, mwanzoni mwa Sala ya Bwana, katika Mathayo sura ya 6, sote tunajua sehemu, Baba yetu wa mbinguni, jina lako litukuzwe.

Ufalme wako unakuja, mapenzi yako yatimizwe, duniani kama mbinguni, nk, nk. Kile ambacho hatusomi mara nyingi ni kile kinachokuja kabla ya hapo, ambapo Yesu anawafundisha wanafunzi wake kuomba, lakini anawafundisha kuomba sio kama wapagani wanavyofanya, ambao wanapiga kelele, na kwa hivyo fikiria jinsi wanavyoweza kumwomba mungu wao. Ninashangaa ni kwa kiwango gani Yesu anaweza kuwa na aina hii ya kitu akilini, kurudia jina la Mungu tena na tena katika maandishi ya kichawi ili kuamsha miungu kutenda.

Na kwa hivyo, Yesu anawaambia wanafunzi wake, lakini sio jinsi unavyomfanya mungu wa baba yako atende kwa niaba yako, kama katika maandishi ya kichawi, kwa kuibua jina lake tena na tena kwa muundo fulani, kana kwamba unaweza kumdanganya kwa namna fulani kutenda kwa niaba yako. Jambo lingine ni kwamba, kutokana na kuenea, labda, kwa uchawi katika karne ya kwanza, unaweza kuanza kuona jinsi watu wanaweza kuwa wamemjibu Yesu alipofika kwenye eneo la tukio na kuanza kutoa pepo. Huenda ilikuwa rahisi kwao kuangalia hilo na kuona hilo kwa kuzingatia maandishi haya ya kichawi na kwa mwanga wa hali ya uchawi.

Hapa kuna mchawi mwingine, kwa maana. Sidhani kama walimwita mchawi, lakini hapa kuna mtu mwingine anayefanya uchawi, ambayo ni, kutupa tu uchawi, akiibua nguvu za miungu. Huyu hapa ni mtu ambaye amekuja kuwafukuza pepo.

Kwa hivyo, labda unaweza kuona jinsi hii inaweza kutoa msingi wa jinsi wengine wanaweza kumwelewa Yesu au kutomwelewa wakati alikuja kutoa pepo na kufanya miujiza. Mfano wa kupendeza wa hii ni kwamba aina hii inaingia katika dini au aina ya mazoea ya kidini kwa ujumla zaidi, lakini pamoja na hayo, jambo lingine la kupendeza katika karne ya kwanza lilikuwa kile kilichojulikana kama maneno. Oracle hapo awali ilirejelea eneo fulani, kama vile pango au kitu kingine, ambacho unaweza kwenda, na kwa kawaida kwenye maneno haya, mara nyingi kungekuwa na kuhani wa, kuhani wa, na ungeenda kwa kuhani huyo wa na kuuliza swali.

Labda ulitaka kujua, kwa mfano, ikiwa, labda wewe ni jenerali na unataka kujua ikiwa utashinda vita ambavyo unakaribia kuanza, au labda unataka kujua utaoa nani, au ikiwa unapaswa kuacha kazi yako, au ikiwa unapaswa kuhamia mahali pengine, au ikiwa unapaswa kupanda zao hili au zao hilo. Kwa hivyo, ungeenda kwa moja ya maneno haya, na kungekuwa na kuhani wa kazini. Moja ya maneno maarufu iliitwa Oracle ya Delphi.

Kwa kweli, ikiwa utaGoogle hiyo, unaweza kuona picha ya eneo hilo, na nadhani magofu. Lakini Oracle ya Delphi ilikuwa chumba kinachojulikana, na nadhani siku ya saba ya kila mwezi, unaweza kwenda kwenye chumba hiki cha kuomba, kama kaburi, na kungekuwa na kuhani wa kazini. Ungemuuliza swali, na kisha angemuuliza mungu na kupata jibu na kukujibu tena.

Wakati mwingine majibu yanaweza kuwa ya kutatanisha sana, kama vile jenerali hodari atashinda vita, na unafikiria, oh, nzuri, kwa hivyo nitashinda, lakini labda haikuwa ikikurejelea. Kwa hivyo, majibu wakati mwingine yanaweza kuwa na utata sana, lakini ukweli ni kwamba, unaweza, tena, kwa fomula sahihi, unaweza kuamsha miungu kuzungumza na kujifunua na kujibu maswali yako. Kwa hivyo, maneno yalikuwa maarufu, na unaweza kujipatia kupata majibu kutoka kwa Mungu.

Unaweza kupata majibu ya maswali yako. Chaguo jingine la kidini ambalo, tena, ni pana sana. Nimeiorodhesha kwa njia pana sana katika mtaala wako, ni dini za kipagani.

Mazingira ya kidini ya Milki ya Ugiriki na Kirumi ya karne ya kwanza yalielekea kuwa ya ushirikina sana. Hiyo ni, ilivumilia miungu mingi. Ndio sababu, kama nilivyosema hapo awali, maadamu Ukristo ulionekana tu kama aina nyingine ya Uyahudi, kwa ujumla ulivumiliwa katika karne ya kwanza.

Kama nilivyosema, tunahitaji kujiondoa katika mfumo huu ambapo tunaona kwamba kwa Wakristo, katika historia, Wakristo daima waliishi hatarini. Daima walipaswa kujificha, na kulikuwa na majeshi ya Kirumi yakipitia miji yote, yakiwavuta barabarani. Hiyo ilikuwa nadra sana.

Shinikizo nyingi, kama nilivyosema, lilikuja zaidi kutoka kwa kiwango cha ndani. Wakati mwingine, chini ya Nero, katika maeneo fulani, shinikizo lingekuwa kali zaidi. Lakini hadithi nyingi za Wakristo kuburuzwa barabarani au kutupwa kwa simba uwanjani, mengi ya hayo yalikuja baadaye kidogo.

Lakini nilikuwa nikienda wapi na hiyo? Oh, ndio, Ukristo, unavutia. Kwa muda mrefu kama inaweza kuonekana kama dini nyingine kama Uyahudi, Roma haikujali sana juu yake. Lakini ugumu ni wakati ilikuja kuonekana kama kitu tofauti na wakati ilionekana kama kupinga dini ya kipekee ambayo ilipinga ubwana wa Kaisari.

Lakini ulimwengu wa Kigiriki na Kirumi wa karne ya kwanza ulikuwa na sifa ya uvumilivu wa miungu na dini mbalimbali za kipagani ili karibu jiji lolote ambalo ungeishi katika karne ya kwanza lingekuletea chaguzi mbalimbali za imani za kidini. Kwa kweli, kulikuwa na aina tofauti za miungu. Kulikuwa na miungu ya uzazi, sio tu kwa kuzaa bali kwa mazao yako.

Kulikuwa na miungu ya walinzi inayohusishwa na kazi yako. Hiyo ni, mafanikio yako hata katika kazi au kilimo yalidaiwa na miungu. Kwa hivyo, kulikuwa na fursa za kuabudu na kuonyesha shukrani kwa miungu ambayo ilikuwa imetoa ustawi wako.

Miji mingi ya Greco-Roman ingekuwa na mahekalu anuwai ambayo unaweza kwenda na kuabudu kwa sababu anuwai. Kwa hivyo, hii ni moja ya mahekalu maarufu zaidi. Hili ni Hekalu la Artemi.

Hiyo ilikuwa moja ya mahekalu muhimu zaidi huko Asia Ndogo au Uturuki ya kisasa, kuanzia kidogo kabla ya karne ya kwanza BK na wakati huo. Kunaweza kuwa na hati kadhaa za Agano Jipya ambazo zina hali zinazozunguka hekalu hili akilini. Kwa mfano, katika Kitabu cha Matendo, mtume Paulo anajikuta akikabiliwa na hali inayozunguka Hekalu la Artemi na dini iliyofanyika huko.

Mifano mingine kadhaa. Hili ni Hekalu la Apollo katika jiji la Korintho. Tena, kuna stoa, lakini hayo ni mabaki ya moja ya mahekalu huko Korintho kwa mungu Apollo.

Huyu ndiye mungu wa Artemi huko Efeso. Tutazungumza zaidi juu ya Kitabu cha Waefeso, ingawa nitakuwa na kitu tofauti kidogo cha kusema juu ya kitabu hicho. Lakini Efeso, jiji la Efeso, lilijulikana sana kwa mungu wa Artemi, ambaye alikuwa mungu wa uzazi, ambayo unaweza kusema kwa jinsi alivyojengwa.

Huyo alikuwa Artemi. Hii ni picha ya madhabahu ambayo labda ingepatikana katika nyumba ya mtu binafsi. Kwa hivyo sio tu kwamba kulikuwa na fursa za kuabudu hekaluni, katika mahekalu anuwai katikati ya jiji la Greco-Roman lakini pia mara nyingi ulikuwa na madhabahu zako ndogo za kibinafsi nyumbani kwako.

Na hii ni moja ambayo nadhani ilipatikana, iliyochimbwa kutoka kwa nyumba ya mtu. Kwa hivyo, hoja yangu ni kwamba, katika karne ya kwanza, ulikuwa na chaguzi anuwai za kidini linapokuja suala la ibada. Mara kwa mara, miji tofauti ilikuwa ya wingi sana na kuvumilia miungu tofauti.

Na tena, kulikuwa na miungu tofauti iliyohusika na mafanikio yako kazini au katika mazao yako au chochote. Na ilitarajiwa kwamba ungewaheshimu na kuwaabudu na kuonyesha shukrani kwa yale waliyokuwa wamefanya. Chaguo jingine la kidini, nadhani hilo ndilo la mwisho.

Lo, huyu ni Zeus, picha ya mungu Zeus. Chaguo jingine la kidini katika karne ya kwanza ni kile kinachojulikana au kile kilichoelezewa kama Gnosticism. Gnosticism inatokana na neno la Kigiriki gnosis, ambalo linamaanisha maarifa.

Na utaona kwa nini ndivyo ilivyo. Lakini kwa kweli, Gnosticism, Gnosticism kamili kama aina ya harakati ya kidini, kwa kusema, haikuibuka hadi karne ya pili baada ya hati za Agano Jipya kutolewa. Walakini wasomi wengi wanakubali kwamba maoni ya Gnostiki, maoni ambayo baadaye yanaibuka kuwa Gnosticism kamili, yalikuwa tayari yapo katika karne ya kwanza.

Kimsingi, Gnosticism ilisema kitu kama hiki, kwamba kwa njia fulani ilifanana na uwili wa Plato. Tulizungumza juu ya uwili kati ya roho na jambo. Gnosticism ilisema kwamba kimsingi ulimwengu wa nyenzo ni mbaya.

Katika hali mbaya zaidi, ni mbaya. Na kwa kweli, mungu wa Biblia hakuumba ulimwengu wa mwili. Huyu alikuwa aina ya mungu mdogo ambaye aliasi katika fikra kamili za Gnostic.

Lakini Gnosticism inasema, tena, ulimwengu wa kiroho ni ulimwengu wa kweli, ulimwengu wa kweli, na ni mzuri. Ulimwengu wa mwili ni mbaya. Na kwa hivyo, wokovu basi, wokovu basi unajumuisha kutoroka kutoka kwa kifungo cha ulimwengu wa mwili na kupata uwepo wa kiroho.

Na ambapo inapata jina lake Gnosticism ni wokovu. Wokovu huja kwa kumiliki maarifa ya siri ambayo ni ya wasomi wachache. Kwa hivyo jina la Gnosticism.

Sasa hapo ndipo hii inapoingia. Hii ni hati, au hii ni kipande, nadhani kwenye karatasi ya papyri ambayo tumezungumza hivi punde. Hii ni kipande cha kile kinachojulikana kama Injili ya Gnostiki ya Tomaso, ambayo ni maandishi mashuhuri katika karne ya 1, ambayo kitaalam haikuwa injili, lakini maandishi mashuhuri yaliyotolewa katika karne ya 2 ambayo yanashuhudia imani ya Gnostiki na fikra za Gnostiki.

Wazo hili ni kwamba wokovu huja kwa maarifa ya siri ambayo ni ya wasomi wachache, na wokovu unajumuisha kutoroka ulimwengu wa mwili. Na kile Injili hii ya

Gnostiki ya Tomaso hufanya kimsingi ni rekodi ya mafundisho ya Yesu, na inaonyesha Yesu akifundisha maoni ya Gnostiki na imani za Gnostiki. Lakini tena, wakati Gnosticism hii kamili haikuibuka hadi karne ya 2, mawazo mengi yanaweza kuwa tayari yameenea katika karne ya 1.

Na kwa hivyo, tena, inawezekana kwamba baadhi ya hati za Agano Jipya zinaweza kujibu aina ya fikra za Gnostiki? Kuna wengine ambao wana hakika kwamba wanafanya hivyo. Imani ya mwisho ya kidini na utaona katika maelezo yako nimegawanya imani za kidini. Tena, inaweza kuwa bandia kidogo, lakini nimegawanya imani za kidini katika imani za kidini katika ulimwengu wa Ugiriki na Kirumi, lakini basi imani za kidini au aina ya harakati za kidini hupunguza harakati za kisiasa katika ulimwengu wa Kiyahudi.

Ya mwisho ninayotaka kuzungumza juu yake ni ibada ya mfalme. Na hapa ndipo inakuwa wazi kuwa siasa na dini zilififia katika karne ya 1, na haziwezi kutenganishwa kwa urahisi. Hakukuwa na mgawanyiko wa kanisa na serikali.

Lakini badala yake, dini na siasa ziliunganishwa kwa karibu. Hiyo ilikuwa kweli kwa Milki ya Greco-Kirumi. Wakati Milki ya Ugiriki na Kirumi ilipoenea, pia ilianza kueneza wazo hili kwamba watawala wa Kirumi, hivi karibuni walianza kutazamwa kama miungu au kama miungu, mwanzoni tu baada ya kifo chao.

Ilikuwa tu baada ya kifo, baada ya kifo, kwamba mfalme angefanywa mungu au kuchukuliwa kuwa mungu. Walakini, kuna ushahidi kwamba kuelekea mwisho wa karne ya 1 watawala walio hai walianza, hata ikiwa hawakudai, angalau kukubali sifa za uungu na kwa kweli majina ya ibada. Kuna ushahidi kwamba mmoja wa watawala, ambaye labda ndiye mfalme anayetawala wakati kitabu cha Ufunuo kiliandikwa, kwamba mfalme alikubali kweli, ikiwa alidai au la, hakika alikubali jina la Bwana na Mungu na hata Mwokozi.

Na kwa hivyo, kile kilichokuwa kikiendelea wakati huo ni kwamba katika karne ya 1, labda hii ilikua pamoja na kuabudu miungu mingine. Ilikuwa kawaida kwamba kuhusiana na hilo, mfalme angeabudiwa pia. Kwa hivyo, pamoja na baadhi ya mahekalu ya miungu ya kipagani yalikuwa mahekalu yaliyoanzishwa kwa heshima ya baadhi ya wafalme.

Nadhani hii inayofuata ni picha kama hiyo. Haya ni magofu ya hekalu la Domitian. Domitian ndiye mfalme aliyeishi na kutawala mwishoni mwa karne ya 1.

Pengine yeye ndiye mfalme anayetawala wakati kitabu cha Ufunuo kiliandikwa. Tena, haya ni magofu ya hekalu kwa mfalme Domitian. Na kwa hivyo, sio tu miungu mingine ya kipagani lakini pia ungetarajiwa kutoa utii kwa mfalme pia.

Kulikuwa na aina tofauti za mahekalu. Baadhi ya mahekalu yaliidhinishwa na kuanzishwa na mfalme mwenyewe. Lakini mahekalu mengi yalijengwa kwa heshima ya mfalme.

Hiyo ni, mfalme hakuidhinisha. Labda mfalme anaweza kuwa alisaidia kufadhili au angalau kuidhinisha. Lakini mara nyingi, alikuwa mtu tajiri katika jamii ambaye angejenga hekalu kama njia ya kuonyesha heshima kwa mfalme ambaye alikuwa na jukumu la amani yao, usalama wao, ustawi wao, kwa kuwa mwokozi wa ulimwengu, kwa kuwa Bwana na Mungu wa kweli.

Kwa hivyo, ibada ya mfalme ilikuwa ya kawaida katika karne ya 1. Nini sasa ni Uturuki ya kisasa, Asia Ndogo, miji mingi hiyo, miji hiyo mikubwa kama Efeso na miji mingine hiyo, Thiatira, miji mingine unayosoma juu ya Ufunuo, wengi wao walikuwa na moja, kadhaa kati yao hata walikuwa na mahekalu mawili yaliyojengwa kwa heshima ya mfalme. Na kwa hivyo, unaweza kuanza kuona kama Mkristo anayeishi katika moja ya miji hii ya karne ya 1, haswa wakati mwingine kuhusiana na wito wako, unaweza kutarajiwa kushiriki katika hafla kama chakula au karamu kwa heshima ya mfalme ambayo ingepakana na kumwonyesha mfalme ibada na utii ambao Yesu Kristo pekee alistahili.

Kwa hivyo, ibada ya mfalme ilikuwa, tena, labda kwa sehemu kubwa haikutekelezwa juu. Kwa maneno mengine, kwa sehemu kubwa, mfalme hakuwa akizunguka na kuwalazimisha watu kumwabudu. Kawaida ilikuwa katika ngazi ya mitaa.

Watu ambao walijenga na kudumisha kaburi kwa heshima ya mfalme, haiwezekani kwamba ungeasi kwa kukataa kujiunga Tena, wewe na mji wako hamtaki kuonekana kama kushindwa kuonyesha shukrani kwa mfalme. Kwa hivyo, tarajia kama Mkristo kwamba ungejiunga katika kuonyesha utii, hata, tena, kupakana na kumwabudu mfalme. Kwa hivyo, unaweza kuanza kuona ugumu ambao hii inaweza kusababisha Wakristo wengine.

Ni kwa kiwango gani tunaweza kushiriki katika ibada ya mfalme au kumheshimu mfalme lakini bado tunadumisha utii wetu kwa Yesu Kristo? Au hiyo haiwezekani hata kidogo? Inaonekana kwangu vitabu kadhaa katika Agano Jipya vinaweza kushughulikia suala hilo. Kwa mfano, kwa kuzingatia kile nilichosema, umewahi kufikiria, basi, juu ya nini kuhusu msamiati huu wa Yesu? Kwa nini Yesu anaitwa Bwana mara kwa mara katika Agano Jipya? Kwa nini mara nyingi anaitwa Mwokozi? Unasema, vizuri, kwa sababu ndivyo tunavyofundishwa kanisani, na hiyo ndiyo lugha sahihi ya kutumia kuelezea Yesu Kristo. Au vipi kuhusu neno injili? Ukweli kwamba ujumbe huu kwamba Yesu Kristo amekuja kutoa wokovu kwa wanadamu na utimilifu wa Agano la Kale, waandishi wa Agano Jipya mara nyingi huita hiyo habari njema ya injili.

Kwa nini wanafanya hivyo? Kweli, sababu moja inaweza kuwa kwa sababu maneno hayo yote, Mungu, Mwokozi, Bwana, na habari njema au injili, yalikuwa maneno ya kawaida yaliyotumiwa na mfalme katika karne ya kwanza. Mfalme mara nyingi alitambuliwa kama mwokozi wa ulimwengu au kama Bwana na Mungu. Nina picha katika moja ya vitabu vyangu vya sarafu na picha ya Domitian juu yake, na inamwita Bwana na Mungu.

Kwa hivyo, Mwokozi, Bwana, na Mungu walikuwa majina ya mara kwa mara yaliyotumiwa kwa mfalme. Neno habari njema tunatafsiri kama injili, kwa Kiingereza, neno hilo mara nyingi lilitumiwa kwa matukio muhimu katika maisha ya mfalme, kama vile kuzaliwa kwa mfalme. Kwa hivyo, inaweza kuwa sio ndogo kwamba waandishi wa Agano Jipya wanatumia istilahi hiyo.

Nadhani kimsingi waliipata kutoka kwa Agano la Kale. Lakini wanaweza pia kujua kwamba wanatumia lugha ambayo ni uasi kwa Milki ya Kirumi, kwamba sio mfalme ambaye ni Bwana wa wote, sio mfalme ambaye ni mwokozi wa ulimwengu, sio kuzaliwa kwa mfalme, au sio matukio yanayozunguka maisha ya mfalme ambayo ni habari njema, lakini sasa lugha hiyo inatumika kwa Yesu Kristo, ambaye ni Bwana na Mungu wa kweli, Mwokozi wa kweli, na wokovu anaoleta ni habari njema ya kweli. Kwa hivyo, nadhani mara nyingi hati za Agano Jipya huwa zinavuruga utawala wa Kirumi na itikadi ya Kirumi.

Na tena, Ukristo uliinuka na kuzaliwa katika muktadha wa utawala wa Kirumi. Na mara nyingi waandishi wataiwasilisha kama aina ya mbishi wa au jibu la kile Roma ilidai. Sawa, nadhani hiyo ndiyo yote ninayotaka kuonyesha nayo.

Ndiyo. Sawa, maswali yoyote kuhusu Greco-Roma? Kabla sijaendelea kuzungumza kidogo juu ya upande wa Kiyahudi wa mambo, aina ya Kiyahudi ya kidini hufyeka chaguzi za kisiasa za kifalsafa. Maswali yoyote yanayohusiana na yoyote ya haya ya Greco-Roman? Ndiyo.

Inategemea unazungumza na nani. Je, Gnosticism ilizingatiwa kutoka kwa Ukristo? Kwa ujumla, kwa maoni yangu, ndio. Nadhani kwa kiasi kikubwa ilikuwa harakati ya karne ya pili.

Na tena, hati nyingi za Gnostiki zinakusudiwa kujaribu kuonyesha kwamba Yesu na mitume walifundisha imani za Gnostiki na mafundisho ya Gnostiki. Sasa, tunapozingatia chaguzi za Kiyahudi, tena, nataka kuchora viboko vipana na viboko vipana vya brashi. Na ninataka kuziangalia kwa suala la, vizuri, kwanza kabisa, unapoangalia maelezo yako, nimeorodhesha kauli mbiu kadhaa hapa ambazo utaona.

Hebu tujifunze Torati. Wacha tujitenganishe. Wacha tukubali, na kadhalika.

Hizo ni nini ni kauli mbiu hizo, ni zangu. Sidai kwamba mtu yeyote ambaye ninawaweka chini ya kategoria hizi angejiandikisha kwa hilo au kusema hivyo. Lakini nadhani ni muhtasari wa kile vikundi hivi vinaweza kuwa vilifikiria.

Lakini mengi ya vikundi hivi ambavyo ninataka kuzungumzia, mengi ya harakati hizi ndani ya Uyahudi, zinaweza kufafanuliwa na kuonekana kama majibu kwa hali ya utawala wa kigeni na ukandamizaji. Vikundi mbalimbali vilijibu vipi swali, inamaanisha nini kuwa watu wa Mungu? Inamaanisha nini kudumisha utambulisho wangu kama watu wa Mungu, kama Israeli, katika muktadha wa ushawishi wa kigeni? Tena, kumbuka, hekalu limeharibiwa. Hakuna mwana wa Daudi aliyeketi kwenye kiti cha enzi katika kutimiza ahadi za Agano la Kale.

Badala yake, sasa Kaisari yuko kwenye kiti cha enzi huko Roma na anatawala kila kitu, kando na dini zote za kipagani na ushawishi. Swali ni, inamaanisha nini kuwa watu wa Mungu? Je, ninawezaje kudumisha utambulisho wangu? Tunawezaje kudumisha utambulisho wetu kama watu wa Mungu katika hali ya aina hiyo? Vikundi hivi tofauti au harakati ndani ya Uyahudi zinaweza kuonekana kama majibu ya swali hilo na majibu anuwai. Sasa, jambo ninalotaka kusema, hata hivyo, ni kwamba itakuwa sio sahihi kuchukua Uyahudi wote, Wayahudi wote katika karne ya kwanza, na kuwagawanya katika vyama hivi.

Ilionekana kuwa na Uyahudi wa kawaida ambao kila mtu alikuwa wake, ambao watu wengi walikuwa wao, lakini ndani ya hiyo, mtu anaweza kutambua vyama tofauti, harakati tofauti, na tena, majibu tofauti kwa kile kinachoendelea ulimwenguni katika muktadha wa utawala wa Kirumi na ukandamizaji wa kigeni na ukweli kwamba ahadi za Mungu zinaonekana kupingwa. Je, wanaitikiaje hilo? Kweli, ya kwanza, hebu tujifunze Torati. Hiyo sio sana, labda, jibu kwa ukandamizaji wa kigeni, lakini kwa hakika ni sifa ya usemi mmoja wa Uyahudi katika karne ya kwanza, na kwa hilo, nina akili lebo ambayo unapata katika maeneo fulani katika Injili za waandishi, wale ambao walikuwa aina ya wanafunzi wa kitaalam au wasomi wa Agano la Kale, ambaye kazi yake ilikuwa kunakili, kutafsiri Agano la Kale kwa watu kwa ujumla.

Kwa mara nyingine tena, sitaki kupendekeza kategoria hizi zote zinatofautiana. Kadhaa kati yao ni, lakini labda kuna mwingiliano kati ya baadhi yao. Lakini waandishi, kama kauli mbiu yao ingeweza kusema, kauli mbiu yetu ni, wacha tujifunze Torati.

Walikuwa wamejishughulisha na kusoma Agano la Kale na kutafsiri Agano la Kale kwa watu wa Mungu. Pengine waandishi ndio ambao, baada ya 70 BK, wakati hekalu lilipoharibiwa tena, wakawa kile kinachojulikana kama marabi. Lakini kundi la pili, kauli mbiu ya pili ni, wacha tujitenganishe.

Ndani ya Uyahudi, kungekuwa na kikundi ambacho kingeweza kudai kama kauli mbiu yake, wacha tujitenganishe. Kikundi hiki kilipendezwa na usafi wa kibinafsi na wa kimaadili. Walipendezwa na utunzaji mkali wa sheria ya Musa.

Walikuwa vizuri na waliheshimiwa sana katika jamii na walikuwa na ushawishi mkubwa pia. Na tena, waliitikia hali hiyo katika karne ya kwanza chini ya utawala wa Kirumi kwa kufuata usafi, kwa kushika sheria, kwa kuwafundisha wengine kufanya hivyo, na kwa usafi wa maadili kupitia utii kwa sheria ya Musa. Na tena, walikuwa na ushawishi mkubwa na, kwa sehemu kubwa, waliheshimiwa sana.

Kuna mtu yeyote anayejua ni kundi gani ninalofikiria? Jina la kibiblia, Mafarisayo, lingekuwa kikundi ambacho kingeweza kusema, wacha tujitenganishe. Hiyo ni, kwa kufuata usafi wa maadili kupitia utii wa sheria. Tena, kuna mambo mengine ambayo tunaweza kusema juu ya Mafarisayo.

Tutazungumza zaidi juu yao labda tutakapofika kwenye Injili. Lakini tena, walifikiri kwamba mabadiliko na upya wa jamii katikati ya utawala wa Kirumi ungekuja kupitia utunzaji wa sheria na usafi wa kibinafsi. Hao ni Mafarisayo.

Walikuwa wapinga Warumi. Tena, hawakupenda ukweli, ni wazi, kwamba Roma ilikuwa ikitawala. Lakini hawakuwa tayari kabisa kufanya kile kikundi kingine kilifanya, tutakiangalia baada ya dakika moja.

Ingawa baadhi yao walifanya hivyo, na kuna mwingiliano kidogo. Baadhi yao walifanya hivyo, lakini sio wote walienda mbali na kikundi kingine ambacho tutaangalia kwa muda mfupi. Kikundi kingine kingeweza kuwa na kauli mbiu yake, wacha tukubalie.

Hiyo ni, kikundi hiki kilielekea kuwa pro-Roman zaidi. Walikuwa na hamu zaidi ya kudumisha hali ilivyo katika ulimwengu wa Greco-Roman na sio kuwakasirisha Warumi haswa. Kwa ujumla walikuwa wakipingana na Mafarisayo.

Tena, kimsingi walikuwa na watu matajiri zaidi na wasomi wa jamii. Na tena, kwa kiasi kikubwa walikuwa wakipingana na Mafarisayo hadi walipopata adui wa kawaida. Na kisha walionekana kuwa tayari kabisa kushirikiana na Mafarisayo.

Na adui huyo alikuwa mtu wa Yesu Kristo. Na kwamba Mafarisayo katika kikundi hiki walikuwa tayari kufanya kazi pamoja kujaribu kumwondoa mtu huyu. Nina kundi gani akilini? Masadukayo.

Na kuna mambo mengine. Ya kawaida na maarufu ni kwamba walikataa ufufuo. Tena, hiyo inaweza kuwa imeambatana na hamu yao ya kutovuruga hali ilivyo kwa kufikiria katika suala la urejesho kamili, mabadiliko ya ulimwengu, na kadhalika.

Lakini tena, Masadukayo, aina ya wasomi, watu matajiri wa jamii, waliridhika kudumisha hali ilivyo, na sio kukasirisha serikali ya Kirumi. Kundi lingine ambalo linafanana na la pili, Wacha Tutenganishe, kikundi kingine kingeweza kuwa na kauli mbiu yao, Wacha Tuondoe. Hiyo ni, ninafikiria kikundi ambacho kwa kweli hakikujibu tu utawala wa Kirumi lakini kwa kujibu kile walichokiona na kufikiria ni ufisadi wa ibada iliyokuwa ikiendelea huko Yerusalemu.

Hawakukasirishwa tu na Roma. Walikasirishwa na harakati zingine za Kiyahudi. Walidhani kwamba Yerusalemu yenyewe na hekalu zilikuwa mbovu.

Kwa hivyo, kikundi hiki kiliamua kwamba kwa kujibu hilo, wangejiiondoa na kuanzisha madhehebu yao wenyewe, jamii yao wenyewe, na kufuata usafi, kufuata utii kwa sheria. Na kwa kufanya hivyo, basi wangeanzisha ziara ya Mungu kwa ulimwengu ambapo Mungu angeanzisha tena hekalu lake, hekalu la kweli, safi. Tena, yule wa Yerusalemu ni fisadi.

Hawajaridhika nayo. Kwa hiyo, kwa kujitenga kimwili, kuanzisha jumuiya yao wenyewe, utunzaji mkali na usafi, basi Mungu siku moja angerudi, kuanzisha ufalme wake, na kuanzisha upya hekalu. Kundi hili, kuna mtu yeyote anayejua ni kundi gani ninalofikiria? Waesene au jamii ya Qumran.

Kuna mjadala juu ya ikiwa hizo mbili ni sawa kabisa. Lakini kwa jamii ya Qumran, tutazungumza zaidi juu yao. Kimsingi, jamii ya Qumran, ambayo ni slaidi yangu inayofuata, ni magofu ya jamii karibu na Bahari ya Chumvi.

Unawajua maarufu zaidi kutokana na kutajwa kwa Hati-kunjo za Bahari ya Chumvi. Jumuiya ya Qumran ilikuwa dhehebu ambalo, tena, lilitenganisha na kuanzisha jamii. Unaweza kuona Bahari ya Chumvi nyuma.

Walikuwa na kanuni kali sana juu ya nani angeweza kuingia. Na kulikuwa na hatua anuwai ambazo ulipaswa kupitia ili kukubaliwa kwa jamii. Tena, walikuwa wakisisitiza juu ya utunzaji wao wa Sabato, sheria ya Agano la Kale.

Lakini tena, walielekea kujifikiria wenyewe. Hawakuwa na hekalu lao wenyewe. Walielekea kujifikiria kama hekalu hadi siku ambayo Mungu mwenyewe angejenga hekalu, hekalu jipya na la kimwili katikati yao.

Kwa hivyo, hii ilikuwa, ndio, hii ilikuwa jamii ya Qumran ambayo ilijitenga na kujitenga ili kudumisha usafi na kutoroka, kimsingi kuepuka ufisadi wa ulimwengu na jamii na kutoridhika kwao na kile kilichokuwa kikiendelea huko Yerusalemu. Hii ni moja ya picha za pango. Labda Ted anatambua ni ipi.

Nadhani hiyo ni pango la nne. Sawa kabisa. Kuna mapango kadhaa juu ya hayo.

Ninakuonyesha picha ya mabaki ya jamii. Kwenye bluffs aina ya juu yake, Hati-kunjo za Bahari ya Chumvi, kile tunachokiita Kukunjwa kwa Bahari ya Chumvi, zilipatikana katika mapango kadhaa. Hii ni pango namba nne.

Ukiwahi kusoma Kitabu cha Kukunjwa cha Bahari ya Chumvi, utaona vitabu vimetajwa kama 4Q au 11Q, 1Q. Nambari hizo, 4, na 11, ni nambari tu za mapango. Jumuiya ya Qumran, sidhani, iliwahenga.

Ni nambari tu ambazo tumetoa. Kwa hivyo, hii ni moja ya mapango ambayo hati kadhaa. Hili lilikuwa pango lenye matunda ambayo lilifunua hati kadhaa, nyingi zikishuhudia kuanzishwa kwa jamii hii.

Tena, walijiona kama Israeli wa kweli, watu wa kweli wa Mungu, na walidumisha hadhi hiyo na usafi kwa kujitenga, na kushika sheria. Nadhani nina moja zaidi. Kwa kweli hii ni picha ya labda-sina hakika hiyo ni nini pia.

Sikumbuki ni hati gani. Hii ni baadhi ya vipande vya moja ya vitabu. Vitabu vingi vinaonekana kama hii.

Huu ni wazi umri wao. Wengi wao wako katika fomu ya vipande na, tena, inafanya kuwa vigumu kufafanua. Lakini huo ni mfano wa moja ya hati-kunjo ambazo zilifunuliwa kutoka kwa moja ya mapango.

Tena, siwezi kukumbuka ni ipi kwa usahihi. Na ikiwa una nia, usiende kukimbia na kuiangalia. Kuna tafsiri za Kiingereza za Hati-kunjo za Bahari ya Chumvi, idadi yao.

Unaweza kuzisoma mwenyewe. Kwa hivyo hizo zilikuwa kuu - nne za chaguzi kuu kwa dini ya Kiyahudi, siasa, na harakati za falsafa. Inaweza kuonekana kuwa ya kushangaza ningewaita falsafa, lakini mwanahistoria Josephus anaita falsafa hizi zote.

Lakini, tena, unaweza kuona hata harakati tofauti za kidini za Kiyahudi mara nyingi zilifungwa na maoni yao ya kisiasa, jinsi walivyoitazama Roma pia. Chaguo moja la mwisho na hilo ni kundi lingine linaweza kuwa nalo- tena, hili ndilo kundi ambalo labda- ni vigumu kuchora mistari tofauti kama kikundi tofauti na vingine vyote. Lakini chaguo jingine, kielelezo kingine cha kujitolea kwa kidini na imani ya mtu kwa Mungu na sheria na jinsi hiyo inavyoleta mabadiliko katika majibu yako kwa Roma ilionyeshwa katika kikundi ambacho kauli mbiu yake ingeweza kuwa, Wacha tupigane.

Na kwa hivyo, kimsingi, maoni yao yalikuwa- tena, lazima ukumbuke Mungu amewapa Israeli sheria ambayo wanapaswa kushika na Mungu pia ameahidi kwamba ataweka mfalme kwenye kiti cha enzi, mfalme katika ukoo wa Daudi kwenye kiti cha enzi. Sasa, hiyo inapingwa na mtawala wa kigeni, katika kesi hii Kaisari wa Milki ya Kirumi, ameketi kwenye kiti cha enzi. Kwa hivyo jibu lao ni kwamba ikiwa Mungu

ametoa ahadi hii ya mfalme anayetutawala na kwa hamu ya kushika sheria na kudumisha usafi wetu, jibu lao lilikuwa, Hebu tupigane.

Hiyo ni, wacha tuchukue silaha dhidi ya Roma. Hawa walikuwa magaidi wa karne ya kwanza, kimsingi. Wacha tuchukue silaha dhidi ya Roma.

Na kwa kufanya hivyo, walifikiri kwamba kimsingi Mungu angejiunga na kuwapa ushindi juu ya Roma na wangeanzisha ufalme wake. Nina kundi gani akilini? Wakereketwa. Paulo ni wazi alikuwa na mielekeo ya bidii, inaonekana.

Paulo mwenyewe anatuambia kwamba aliwazidi sana wenzake linapokuja suala la kujitolea kwa sheria ya Musa. Anatuambia kwamba alilitesa kwa nguvu Kanisa la Yesu Kristo. Paulo alikuwa mfano mzuri wa gaidi wa karne ya kwanza.

Alikuwa mcha Mungu sana katika utunzaji wake wa sheria, hivi kwamba angejaribu hata kuharibu kile alichofikiri ni tishio kwa dini ya mababu zake, Uyahudi. Kwa hivyo, tena, hizi ni baadhi ya chaguzi. Sio kategoria zisizopitisha hewa.

Kuna chaguzi zingine ambazo tunaweza kuzungumzia. Tena, sitaki ufikirie kwamba kila Myahudi anaweza kuwekwa katika moja ya kategoria hizi. Inaonekana kumekuwa na Uyahudi wa jumla katika karne ya kwanza na kisha kadhaa za vikundi hivi tofauti pia.

Lakini jambo moja unaweza kuona, ni muhimu kuelewa, ni wakati kuna kipengele cha maneno haya yote ya Uyahudi kufungwa pamoja katika kile tunachoweza kukiita Uyahudi, ambayo ni, ambayo ilionyesha uaminifu kwa Mungu, hamu ya kutii sheria yake, kushika sheria ya Musa, kudumisha utambulisho tofauti kama watu wa Mungu, wakati huo huo kulikuwa na utofauti wa misemo, kwa kiwango ambacho watu wengine wanapendelea neno wingi wa Uyahudi kuliko Uyahudi tu. Lakini, tena, ninachotaka uone ni kwamba Ukristo uliibuka katika muktadha wa, kwa kushirikiana na, na wakati mwingine kwa kupingana na, harakati anuwai za kidini.

Hii ni Historia na Fasihi ya Agano Jipya na Dk. David Mathewson, hotuba ya 3 juu ya Maadili ya Kidini na Kijamii.